

Adres : Bezuidenhoutseweg 105-113
2594 AC Den Haag
Telefoon : +31(0)70-3382700
E-mail : secretariaat@lto.nl
KvK : 40413400
Rekening : NL32 RABO 0357606760

Per e-mail

Bestuur Interprovinciaal Overleg

Datum : 11 mei 2022
Ons kenmerk : 220511/SvdT/HH
Onderwerp : Interprovinciaal Overleg
Informatie :

Geachte heren Hilhorst en Van Wely,

Op 6 april 2022 heeft de Tweede Kamer in haar Commissievergadering gesproken over de Hoofdlijnenbrief van de Ministers Staghouwer en Van der Wal. Hiervoor heeft LTO Nederland vooraf inbreng aan de Tweede Kamer gestuurd en na het verschijnen van de brief zijn een tweetal reacties gepubliceerd (zie bijlagen). Intussen is er een vervolg op de Commissievergadering en een Twee-minutendebat geweest. In dit laatste debat zijn diverse moties ingediend.

De behandeling van de Hoofdlijnenbrief in de Tweede Kamer en de beantwoording door de Minister stellen ons echter niet gerust over een goed vervolg van het proces wat moet leiden tot evenwichtige gebiedsplannen in 2023. Eén en ander leidt tot veel onrust onder de leden van LTO als ook binnen de provincies. Dit heeft er bijvoorbeeld al toe geleid dat een aantal provincies een eigen kritische reactie op de Hoofdlijnenbrief aan de Ministers hebben gestuurd. Voor het vervolg van een constructief overleg in de gebiedsprocessen is een gezamenlijk draagvlak over de te hanteren uitgangspunten belangrijk.

Voor LTO zijn voor een constructief vervolgoverleg een aantal elementen essentieel:

- 1. Perspectief voor de landbouw is verankerd als voorwaarde in de gebiedsprocessen en NPLG.**
- 2. Er is een zeker en concreet zicht op legalisatie PAS-melders, interimers en meldingsvrije activiteiten.**
- 3. Er is sprake van reële ambities met heldere doelen, verwachtingen en uitgangspunten.**
- 4. De KDW moet losgekoppeld worden van de beoordeling van Natura2000 gebieden en van vergunningverlening in het kader van de Natuurbeschermingswet.**
- 5. De natuurdoelen zijn de gedragen uitkomst zijn van een maatschappelijk proces.**
- 6. De toekomst van de landbouw ligt in innovatie, niet in opkoop.**

1. Perspectief voor de landbouw

Nederland zit in een proces wat moet leiden tot een transitie van het landelijk gebied. Vanuit mondiale en Europese kaders zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn, de Kaderrichtlijn Water, de Klimaatdoelstellingen en de Nitraatrichtlijn moet nationaal beleid verder geïmplementeerd worden. In diverse publicaties lezen we onder andere de ruimteclaims volgend uit de Bossenstrategie, de regeling Nationale Parken, 10% Groenblauwe Dooradering/Landschapselementen.

Daarop volgend bestaan er ook nog claims volgend uit bijvoorbeeld de woningbouwopgave, infrastructurele plannen en de energietransitie. Wat opvalt in alle beleid en plannen is dat vooral veel over het landelijk gebied gesproken wordt, alsof het vrij te besteden ruimte is. Feit is echter dat daar agrariërs wonen en werken, die eigenaar zijn van het land waarover gesproken wordt en die ook historisch, emotioneel en cultureel verbonden zijn met dit land. Het gesprek gaat veel over de landbouwgronden, maar er wordt tot nu eigenlijk weinig tot niets gedaan met de inbreng, die de landbouw zelf naar voren brengt.

De land- en tuinbouwsector kan niet deelnemen aan een proces zonder dat er juridisch is verankerd dat alle agrariërs, die door willen en kunnen gaan, dit ook met een gezekerd toekomstperspectief voor hun bedrijf kunnen doen.

→ LTO stelt voor dat er een agro-economische toets (bijvoorbeeld via een Landbouw Effect Rapportage) over het perspectief van de landbouw wordt ingebouwd in elk gebiedsproces om het perspectief voor de landbouw te zekeren. Als het perspectief voor de individuele en toekomstgerichte boeren en tuinders niet is gezekerd in de gebiedsplannen kan de land- en tuinbouwsector niet deelnemen aan het totstandkomingsproces van de gebiedsplannen.

Voorts bevreemdt het ons dat er inmiddels veel óver het toekomstperspectief gesproken wordt, maar niet mét de agrarische sector over wat dat perspectief dan moet zijn.

→ LTO stelt voor dat, als voorwaarde voor de gebiedsaanpak, elke provincie in samenspraak met de bedrijven in de agrarische sector een perspectief voor de landbouw maakt en dat dan in het bijzonder voor deze bedrijven formuleert en cruciaal laat meewegen, net zoals de doelstellingen voor natuur, klimaat, stikstof en water.

2. PAS-Melders (inclusief interimers en meldingsvrije activiteiten)

De Ministers stellen in de Hoofdlijnenbrief dat iedereen, ook de PAS-melders, moeten kunnen deelnemen aan de gebiedsprocessen. Echter, wanneer PAS-melders maar ook interimers en agrariërs met meldingsvrije activiteiten, niet op basis van een juridische vergunning kunnen deelnemen aan de gebiedsprocessen, kunnen en mogen zij geen gesprek over hun eigen mogelijkheden voeren. Zij zijn rechtens vogelvrij en geen financier zal eventuele (duurzame) investeringen willen financieren. De Minister blijft volharden in haar redenering dat ze voldoende doet, terwijl zij van rechtswege verplicht is om deze groep PAS-melders, die buiten hun schuld in een illegale situatie terecht zijn gekomen, afdoende rechtsbescherming te bieden.

Daarom vragen wij met nadruk om ook vanuit uw Gedeputeerde Staten alsnog een concrete datum in dit jaar (2022) bij de Minister te bepleiten, zodat deze groep agrariërs snel gelegaliseerd worden. Het concrete zicht is de juridische voorwaarde waaronder zij mee kunnen doen en voor LTO ook de harde voorwaarde om deel te nemen in de gebiedsgerichte aanpak. Mogelijk heeft u zelf ook mogelijkheden om binnen de provincie stikstofruimte vrij te maken, dat gebruikt kan worden voor legalisatie van de PAS-melders.

→ LTO stelt voor om samen met de provincies naar mogelijkheden te zoeken om stikstofruimte vrij te spelen voor legalisering van PAS-melders.

Voor het invullen van de gezamenlijke zoektocht kan gedacht worden aan het opkopen en benutten van stikstofrechten bij gestopte bedrijven, maar mogelijk kan ook gebruik worden gemaakt van ruimte op grond van een (regionale) ADC-regeling.

3. Reële ambities

Het Rijk heeft torenhoge ambities op het gebied stikstof, natuur, water en klimaat en wil deze op zeer korte termijn formuleren en realiseren. Of het Rijk nu top-down organiseert of via gebiedsprocessen, het

zal in beide gevallen tot enorme teleurstellingen leiden. Deze ambities kunnen in een dergelijk kort tijdsbestek tot juli 2023 niet geformuleerd en waargemaakt worden. En dan hebben we het nog niet over de uitvoering van de plannen binnen een tijdsbestek tot 2030.

Wij denken dat de integrale opgaven, inclusief toekomstperspectief voor de landbouw, waarvoor het landelijk gebied staat, het best gerealiseerd kunnen worden via gebiedsprocessen. Er moet echter meer tijd en ruimte genomen worden om deze zorgvuldig tot stand te brengen. Zware dictaten van bovenaf leiden alleen maar tot ongelukken, waar we op de lange termijn spijt van krijgen.

→ LTO pleit voor een zorgvuldig proces, dat gebaseerd is op reële verwachtingen met een realistische planning voor het opstellen van de gebiedsplannen. Daarom bepleiten wij dat de provincie alle processen waarborgt, inbreng en afwegingen op een zorgvuldige en transparante wijze vastlegt en communiceert. Wellicht is het bepleiten van een verlenging bij het Rijk van de gebiedsprocessen tot minimaal 1 juli 2024 of het opknippen van doelstellingen (klimaat, water, stikstof en landbouw) reëel. Indien tussentijdse resultaten bevredigend voor alle partijen zijn, kunnen deze natuurlijk wel vastgesteld worden.

4. Kritische Depositie Waarde (KDW)

Over de KDW is al veel gezegd en geschreven, maar feit blijft dat het een ecologische indicator is, die niet geschikt is om de gunstige staat van instandhouding van de natuur te beoordelen, als ook niet geschikt is voor de vergunningverlening in het kader van de Natuurbeschermingswet (Nbw). Zo is de KDW ook niet geschikt als beoordelingscriterium binnen de omgevingswaarde die nu is opgenomen in de Stikstofwet. De KDW moet van tafel als beoordelingscriterium voor natuurgebieden en de omgevingswaarden en de KDW moet uit de wet als het gaat om de verlening van vergunningen. De agrarische sector acht zich niet gehouden aan eisen, waar ze zelf niet bij machte is om te beoordelen of ze zich daaraan kan houden en wat haar bijdrage en mogelijkheden zijn om zich aan deze eisen te houden. In de Tweede Kamer ligt er nu een motie om de KDW uit de wet te halen als toetssteen voor de Natura2000-gebieden. Deze motie kan zeer waarschijnlijk rekenen op een meerderheid, echter daarmee is niet gezegd dat deze uitgevoerd wordt.

→ LTO bepleit een gebiedsgerichte aanpak die, los van de KDW, op grond van concrete en verifieerbare ecologische waarnemingen de staat van instandhouding van de natuur vaststelt en waar dat nodig is doelstellingen en maatregelen voor de agrarische sector vaststelt (met inachtneming van het perspectief voor de landbouw).

→ LTO bepleit dat de KDW losgelaten wordt als toetssteen voor de Nbw-vergunningen. De KDW is ongeschikt en agrariërs kunnen niet verantwoordelijk gehouden worden voor de toestand van een Natura2000-gebied; laat staan op grond van een invalide toetsingsinstrument.

5. Natuurdoelanalyses

De natuurdoelanalyses worden straks erg bepalend voor wat er in de gebieden moet gebeuren. Het opstellen van de quick-scan natuurdoelanalyse is nu een discussie tussen ecologen van het Rijk, terreinbeheerders en provincies. De belangrijkste belanghebbende groep, de landbouw, is niet vertegenwoordigd. We vinden dat de discussie over de natuurdoelen onderdeel moet zijn van de maatschappelijke afweging, dus thuishoort aan de gebiedstafels. Ook moet er gelegenheid zijn voor het op laten stellen van een second opinion.

→ LTO bepleit dat de natuurdoelen gedragen worden door een uitkomst van een maatschappelijk proces. Om vertrouwen te krijgen in reële doelen en uitgangspunten is een gezamenlijke overeenstemming belangrijk.

6. Innovatie versus opkoop

Innovatie

Binnen de land- en tuinbouwsector is innovatie een essentieel onderdeel van de dagelijkse bedrijfsvoering. In onze bijdrage voor het debat van 6 april over de Hoofdlijnenbrief is een kleine

opsomming van lopende innovaties gegeven. Dit is een zeer beperkte greep uit de vele innovaties. Innovatie heeft nagenoeg geen plaats in het programma van het Rijk en de gebiedsprocessen. Ook kunnen veel innovaties geen doorgang vinden, omdat het systeem van vergunningverlening op grond van de Natuurbeschermingswet en de Omgevingswet niet voorziet in het toestemming verlenen aan de uitvoering van innovaties, omdat een valide werking in de toekomst verscholen ligt en nog niet met eerdere resultaten te onderbouwen is. Dit is buitengewoon frustrerend, omdat juist door innovatie en het mogelijk maken daarvan op grond van valide regelgeving, de sleutel ligt tot een toekomstige land- en tuinbouw met lagere emissies voor onder andere ammoniak, broeikasgassen en nitraat.

Voor een goed en evenwichtig vervolg in de gesprekken over een gebiedsgerichte aanpak vinden wij het daarom ook evident dat innovatie, en het inbedden daarvan in beleid en regelgeving, een prominente plaats moet krijgen.

→ LTO bepleit dat, in het kader van de gebiedsgerichte aanpak, de maatregelen en de aan te wenden middelen, allereerst vanuit het principe van het benutten van innovatie van het agrarisch bedrijf worden benut en vormgegeven.

Uitkoop en beëindiging

Het Rijk zet volledig in op uitkoop en beëindiging van bedrijven. Eigenlijk is dat te gek voor woorden, want wanneer je spreekt over perspectief voor de landbouw, dan kijk je vooral naar de blijvers; vooral naar de bedrijven, die een bijdrage gaan leveren aan de land- en tuinbouw van morgen.

Daarom moet de focus liggen op de blijvers en de innovatie die dáár kan plaatsvinden. Vervolgens is het mogelijk dat voor een groep bedrijven het beter is dat ze op een andere locatie verder gaan, de verplaatsters. Deze groep zou geleid moeten worden naar locaties waar bedrijven stoppen. Opgekochte grond (bijvoorbeeld van zogenaamde 'piekbelasters') moet agrarische grond blijven en kan worden ingezet voor structuurverbetering en daarmee perspectief voor de landbouw.

Voor het overige verwijzen wij naar onze bijdrage voor het debat van 6 april (zie bijlage), waarin onder meer staat dat in geval van een beëindigingsregeling er een goede, ruimhartige financiële vergoeding, geflankeerd met fiscale maatregelen (o.m. terzake van de staking van activiteiten) wordt geboden.

→ LTO bepleit met kracht dat in elk gebiedsproces gekeken moet worden naar het perspectief van het agrarisch bedrijf. Dit moet door focus op innovatie en ontwikkelkracht van het agrarisch bedrijf. Vervolgens, als het niet anders kan, moet gekeken worden of dit wel kan op een andere plaats en tenslotte als er geen mogelijkheden zijn en het bedrijf is niet in te passen binnen de doelstellingen, dan kan een ruimhartige uitkoopregeling benut worden.

Wij hechten eraan dat u zich als IPO uitspreekt over bovenstaande zaken in de te volgen gebiedsprocessen en vragen u om onze inzet te omarmen en ook bij het Rijk onder de aandacht te brengen. Wij zien onze aandachtspunten niet als wensenlijst, maar als voorwaardelijk om goed en evenwichtig mee te kunnen doen in de provinciale gebiedsprocessen.

Wij zien uit naar uw reactie,

Sjaak van der Tak
Voorzitter LTO Nederland

Trienke Elshof
Portefeuillehouder gezonde omgeving

Bijlagen

- Reacties LTO Nederland op Hoofdlijnenbrief